

DE RODE WOLF

Simone van der Vlugt
De Rode Wolf

Lemniscat Rotterdam

Dit boek verscheen eerder in een beknopte versie
onder de titel *Het Hercynische Woud* in de Kidsbibliotheek.

Omslagfoto: Getty Images

Omslagontwerp: Marleen Verhulst

© 2009 Simone van der Vlugt

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v. Rotterdam 2009

ISBN 978 90 477 0143 9

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk: Drukkerij C. Haasbeek b.v., Alphen aan den Rijn

Bindwerk: Boekbinderij De Ruiter b.v., Zwolle

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig milieuverontreinigend transport is vermeden.

SI VIS PACEM PARA BELLUM

(indien u vrede wilt, bereid u voor op oorlog)

• *Germanië, 55 v.C.*

Het Hercynische Woud verspert hun de weg, stug en ongastvrij. Het donkere, eeuwenoude oerbos wordt overhuifd door een dicht bladerdek. Reusachtige eiken rijzen op, met laaghangende takken als kromme armen.

Rufus probeert iets te onderscheiden in het bruingroene waas tussen de bomen; een duisternis die zowel vriend als vijand kan zijn. Hij kijkt om naar Fabius, die geruisloos als een geest achter hem aan sluipt.

Hun ogen spieden van links naar rechts, terwijl ze proberen zich door de wanorde van bemoste stammen, wortels en takken heen te wringen.

Dus dit is het leefgebied van de Germanen. Een diep, donker woud vol onbekend leven. Een woud dat zich over zo'n enorm gebied uitstrekt dat geen mens kan zeggen het ooit in zijn geheel doorkruist te hebben.

Over dit gebied doen de wildste verhalen de ronde. Angstaanjagende verhalen over onbekende, levensgevaarlijke diersoorten. Over heilige plaatsen, waar nooit zonlicht doordringt en waar je op slag dood neervalt als je ze betreedt. Over de Germanen, een primitief, rauw volk met barbaarse gewoonten, die in de duisternis van dit bos wonen.

Rufus wist het zweet van zijn voorhoofd. Weer kijkt hij om naar Fabius, die zijn blik somber beantwoordt. Zonder een woord te zeggen, tot het uiterste gespannen, dringen ze door de donkergroene begroeiing. Rufus kan de aanwezigheid van de onzichtbare bewoners van het woud voelen. Hij spiedt om zich heen,

ziet niets, maar toch is hij zich sterk bewust van de aanwezigheid van iets of iemand.

Ze zijn in levensgevaar.

Hij voelt het. Hij wéét het. Van de verkenner die er dagen geleden op uit zijn gestuurd, is er niet één teruggekeerd.

Terwijl hij zich tussen de dicht opeen staande bomen voortbeweegt, wordt Rufus' gevoel van naderend onheil steeds sterker. Bewoog daar iets, links van hem? Hij hurkt neer tussen het struikgewas en tuurt aandachtig, maar kan niets vreemds ontdekken. Niets roert zich tussen de stammen.

Rufus schudt zijn hoofd.

'Ze zijn in de buurt,' zegt hij zacht. 'Ik weet het zeker.'

'Ze zullen in ieder geval verspieters hebben uitgezet,' beaamt Fabius.

Rufus richt zich voorzichtig op en kijkt om zich heen. Het ochtendlicht verdrijft iets van de duisternis tussen de bomen, maar bereikt de grond niet. Op sommige plekken staan de reusachtige eiken zo dicht op elkaar dat ze ieder sprankje licht tegenhouden. Uit de donkere, vochtige grond schieten manshoge varens op.

Ze sluipen zeker een mijl zonder iets anders tegen te komen dan een stel wilde varkens. Het begint te regenen; een gestaag getik op de bladeren, waar algauw straaltjes water vanaf beginnen te druipen. Kletsnatte varens zwiepen in hun gezicht terwijl ze heuvels op kruipen en door slingerende beekjes waden.

Nog een mijl verder voert een riviertje naar een groen dal, waarvan ook de helling aan de overkant is begroeid met donkere bossen. Met een scherp oog neemt Rufus de omgeving in zich op. Aan de voet van de helling en in de kom van het dal zijn de rieten daken van hutten zichtbaar, maar er stijgen geen rookpluimen van kookvuren op en er zijn evenmin mensen te bekennen.

Fabius komt naast Rufus staan en laat zijn blik over het dal glijden.

‘Gevlucht,’ concludeert hij.

‘Ik vertrouw het niet. Ze lokken ons het woud in. Steeds verder en verder, tot we de weg terug kwijt zijn. En dan slaan ze toe.’

‘Mogelijk...’

Opeens dringt het tot Rufus door hoe onnatuurlijk stil het om hen heen is. Zodra het eerste ochtendlicht over de boomtoppen streek, hadden de vogels in gejubel moeten uitbarsten. In het legerkamp langs de Rijn wordt hij iedere ochtend door vogelgezang gewekt. Maar hier, enkele mijlen van die rivier vandaan, heerst een doodse stilte.

Hij wil er net een opmerking over maken als het schrille krassen van een kraai de stilte ruw verbreekt.

Met een ruk draait Rufus zijn hoofd in de richting van het geluid. Naast hem duikt Fabius naar de grond en hij volgt zijn voorbeeld. Plat op hun buik, hun gezichten dicht bij de vochtige aarde, wachten ze af.

Het gekrijs van de kraai herhaalt zich, maar verder lijkt er niets aan de hand te zijn. De mannen komen weer in beweging, waakzaam tot in al hun zintuigen.

Even later kondigt een klaterend geluid de aanwezigheid van water aan en al gauw zien ze het tussen de bomen door glinsteren. Voorzichtig uit hun dekking stappend lopen ze naar de oever van een beek.

Het frisse water spettert en lokt, maar Rufus blijft onbeweeglijk staan. De wind voert een vlaag stank naar hem toe; de geur van verrotting en bederf. Hij steekt zijn neus in de lucht en snuift, maar het is weer weg.

Bij de beek knielt hij neer en proeft van het ijskoude water. Aan het water mankeert niets; het is fris en helder. Hij drinkt dorstig. Achter hem houdt Fabius de omgeving in de gaten.

‘Rufus,’ klinkt zijn stem gespannen.

‘Wat...’ Abrupt breekt Rufus zijn zin af. Een verschrikkelijke

stank bereikt hem. Langzaam richt hij zich op en kijkt naar de overkant. Waar de rotsen overgaan in mos zijn duidelijk roestbruine plekken zichtbaar. Plekken die verderop ook voorkomen en verdwijnen in het bos.

Zonder een woord te zeggen lopen de mannen de beek door, hun ogen gericht op de vlekken. Rufus knielt erbij neer en ziet dat het bloedvlekken zijn.

Nu hij beter kijkt ziet hij ook voetafdrukken. Veel voetafdrukken, maar niet die van Romeinse sandalen. Het bloedspoor verdwijnt in de struiken alsof er iets groots en zwaars is verslept.

‘O grote goden,’ fluistert hij.

Fabius staart naar de bomen en struiken, waarvan de takken in elkaar grijpen, alsof ze een groot geheim verborgen willen houden. Rufus richt zich op en duwt de takken uit elkaar. Zijn vriend volgt hem op de voet.

Iets verderop opent het bos zich. Daar is een kleine open plek, omgeven door machtige dikke eiken. Voor hun ogen ontvouwt zich een luguber tafereel, maar het duurt een paar seconden voor het tot hen doordringt wat ze nu eigenlijk zien.

‘Dat kan niet waar zijn,’ fluistert Fabius.

Heel langzaam lopen ze naar de open plek en aan de rand ervan blijven ze staan.

‘Grote goden,’ zegt Rufus ontdaan.

Aan een paar enorme takken hangen vier menselijke lichamen, gevild en omgeven door een grote hoeveelheid insecten. Het rottende vlees verspreidt een stank die zelfs de demonen in de onderwereld met afschuw moet vervullen.

De mannen doen geen stap verder. Ze staan daar maar, verstijfd van afgrijzen. Rufus ademt zo min mogelijk in om zijn onpaselijkheid te onderdrukken.

‘Ik geloof dat we onze verdwenen verkenners gevonden hebben,’ zegt hij met een vreemde klank in zijn stem.

Fabius buigt voorover en braakt over zijn sandalen.

‘Arme kerels,’ zegt Rufus zacht. ‘Arme, arme kerels... Dit is een offerplaats. Kijk eens naar dat beeld.’

Op een afgevlakte boomstronk, aan de voet van de eik, grijnst een godenbeeld hen toe. Grof gehouwen en bleek van de schimmel staart het in hun richting. Een kring van witglanzende schelds vormt een cordon van doodse wachters.

In een achterwaartse beweging trekken Rufus en Fabius zich terug. De verleiding om weg te rennen van deze onheilsplek is groot, maar door zijn vrees heen bespeurt Rufus een ander gevoel: woede. Hij kende de verdwenen verkenners goed. Ze hebben met elkaar gedobbeld, gemarcheerd en gevochten. Waar hebben ze het aan verdiend om op zo’n afschuwelijke manier te sterven?

Met een ruk wendt Rufus zich af van het weerzinwekkende schouwspel. Hoe is hij in godensnaam in dit onheilswoud verzeild geraakt?

Al jaren voert Rome oorlog met de volkeren aan de andere kant van de Alpen. Helvetië is onderworpen, gevolgd door Gallië, en nu heeft Julius Caesar, de opperbevelhebber van het Romeinse leger, zijn oog laten vallen op het woeste Germanië. Rufus is nooit van plan geweest om het leger in te gaan, maar hij heeft onder dwang van zijn vader wel een militaire opleiding doorlopen. Iedereen die ook maar iets van militaire ervaring bezat, is door Julius Caesar opgeroepen om dienst te nemen en de grenzen van het Romeinse Rijk te verdedigen.

‘Die verkenners,’ verstoort Fabius zijn gedachten, ‘daar hadden wij ook tussen kunnen hangen.’

Rufus geeft niet meteen antwoord. Hij loopt gebukt onder een grote tak door en zegt: ‘Dat kan nog steeds.’

Fabius mompelt iets onverstaanbaars.

Korte tijd bewegen ze zich in stilte voort, dan zegt Fabius zacht: ‘Denk je dat jouw kennis van de Germaanse taal verschil zou maken als we gepakt werden?’

‘Ik ben bang van niet.’

‘Wat zou je zeggen?’

‘Weet ik veel. Doe het snel, of iets dergelijks.’

‘Geweldig,’ moppert Fabius. ‘Aan jou heb ik wat.’ Schichtig kijkt hij om zich heen.

‘Ze zien ons,’ zegt Rufus. ‘Ik weet het zeker. Ik voel hun ogen prikken. Ze laten ons alleen maar gaan om verslag te kunnen uitbrengen over het lot van de andere verkenners. Waarschijnlijk hopen ze dat dat Caesar ervan weerhoudt om de Rijn over te steken.’

Fabius laat een kort, droog lachje horen. ‘Ze geven hem alleen maar een goede reden om een oorlog te beginnen.’

Het idee dat ze worden gadeslagen door vele onzichtbare Germanen doet hen weer in stilzwijgen vervallen.

Gelukkig komen ze zonder problemen bij de Rijn aan. Opgelucht kijken ze naar de enorme brug die de rivier al bijna geheel overspant. Aan de overkant rijst een indrukwekkend fort op, met hoge wachttorens en zwaar bewaakte poorten.

Om de Rijn te kunnen oversteken is Caesar de dag na aankomst van het leger met de bouw van een brug begonnen. Gezien de diepte, de breedte en de sterke stroming van de rivier was het een probleem om het voltallige Romeinse leger naar de overkant te krijgen. Boten hadden ze niet, vloten voldeden niet voor zoveel mensen, en paarden en lastwagens zouden door de stroom worden meegesleurd. Dus moest er een brug komen.

Nu, negen dagen later, reikt er een enorm houten bouwwerk van in de bodem gedreven mansdikke pijlers en dwarsbalken, aan elkaar bevestigd met krammen en kabeltouwen, naar de overkant van de rivier. Een stuk vóór de brug zijn driehoekige constructies van palen in de rivierbodem geheid, die de vernietigende kracht van de stroming moeten opvangen. Het geheel zit ingenieus in elkaar: hoe groter de kracht van het water, hoe strakker de palen worden vastgetrokken.

Rufus en Fabius trekken een vlot onder de struiken vandaan en duwen het in het water. Het midden van de rivier bruist en kolkst, maar omdat de brug al voor driekwart over de Rijn ligt, hoeven ze alleen het rustige water langs de kant over te steken.

De wachtposten op de brug helpen hen omhoog en Rufus en Fabius lopen naar de hoofdingang van het fort om verslag uit te brengen. Zodra ze binnen zijn, wordt Rufus overspoeld door de drukte van het legerkamp.

Barakken, stallen, veldkeukens, taveernes; hij bevindt zich in een

ruwe versie van de beschaafde wereld, op de grens van Gallië en Germanië.

De vierkante houten barakken staan in door rechte wegen van elkaar gescheiden gedeelten en in iedere straat is het zo druk als in de stegen met winkeltjes rond het Forum in Rome.

Legionairs slenteren heen en weer, zitten hun wapentuig te poetsen of drinken wat in een provisorische tapperij. Over het hele kamp hangt de geur van de stallen, vermengd met de penetrante lucht van de latrines, de scherpe rook van kookvuren en de stank van ongewassen lijven.

Dwars door het gekrioel van soldaten lopen Rufus en Fabius naar het midden van het fort. Daar staat het ruime paviljoen van veldheer Gaius Julius Caesar opgesteld. Het veldteken met de zilveren adelaar is in een aarden heuveltje naast de tent gestoken, ten teken dat Caesar aanwezig is.

Een slaaf kondigt de jongens aan. Nadat van binnen een instemmend geluid heeft geklonken trekt hij de leren voorhang opzij. Achter elkaar stappen Rufus en Fabius het paviljoen binnen. Het telt verschillende vertrekken, die door dunne gordijnen van elkaar gescheiden zijn. Ieder vertrek is voorzien van kostbare draperieën die de tocht moeten tegenhouden en staat vol kostbare voorwerpen. Het geheel maakt een volle indruk maar is toch zeer ordelijk ingericht. Veldstoelen, kasten met boekrollen en twee schrijftafels staan langs de kant, zodat er voldoende loopruimte overblijft.

Aan een van de tafels zit een man te midden van boekrollen en landkaarten. Aan de andere tafel noteert iemand geconcentreerd wat Caesar hem dicteert.

De veldheer staat midden in het paviljoen, de handen op de rug en een diepe denkrimpel op het voorhoofd.

Als hij Rufus en Fabius hoort binnenkomen, draait hij zich om en verplaatst zijn concentratie meteen naar zijn verkenners.

‘Daar zijn jullie! Ik hoop dat jullie goed nieuws brengen.’
Alsof hij daar weinig vertrouwen in heeft, neemt Caesar plaats op zijn zetel en kijkt hen vorsend aan.

Rufus buigt, maar niet zonder even in de donkere ogen gekeken te hebben van de magere man met dunne lippen, uitstekende jukbeenderen, een kalende schedel en een typisch Romeinse haviksneus. Geen knappe man, maar zijn kaarsrechte houding, aristocratische manier van bewegen en trotse, iets geheven kin dwingen respect af.

Terwijl hij dat bedenkt, brengt Fabius kort en bondig verslag uit.

‘Gevild?’ zegt Caesar alleen, als hij is uitgesproken. ‘Alle vier?’

‘Alle vier, Imperator.’

Lange tijd zegt Caesar niets. Een scala van emoties trekt over zijn gezicht terwijl hij bewegingloos op zijn zetel zit, zijn elleboog op de leuning. Opeens kijkt hij op, recht in Rufus’ ogen.

‘Wat kun je me vertellen over dat woud?’

‘Het is een woest gebied,’ antwoordt Rufus. ‘De begroeiing is er praktisch ondoordringbaar. Het zal een moeilijke tocht worden.’

‘Geen vallen, geen sporen van hinderlagen?’

‘Niets, Imperator. Maar dat wil niet zeggen dat we geen problemen hoeven te verwachten. Die vier verkenners zijn vermoedelijk toch in een hinderlaag gelopen.’

‘Dat is het gevaar dat een kleine groep loopt,’ zegt Caesar. ‘Tegen een massale intocht kunnen de Germanen alleen iets beginnen als ze zich organiseren, en dat zie ik niet gebeuren. Ze zullen, net als de Galliërs, als een stel wilden op ons af stormen, zonder overleg of logica. Ze zouden nog een kans maken als al die verspreid liggende stammen zich verenigden en als één man tegen ons optrokken, maar op die gedachte zijn ze nog niet gekomen. Ik vraag me af of ze het zouden kunnen opbrengen als ze er wel

aan dachten. Die barbaren zijn allemaal hetzelfde: impulsief en ondoordacht.’ Caesar knikt de jongens toe. ‘Jullie hebben goed werk verricht. Fabius, jij kunt gaan. Rufus, blijf nog even.’

Zonder verbazing te tonen gehoorzaamt Fabius; hij weet dat Rufus’ vader een oude vriend is van Caesar. Als hij het paviljoen heeft verlaten loopt Caesar naar het borstbeeld van zijn grote voorbeeld Marius, dat hij overal mee naartoe neemt, en strijkt met zijn vinger over de marmeren gelaatstrekken.

‘Hoe gaat het met je, Rufus? Geen spijt van je intekening in het leger?’

Zijn schijnbaar achteloze opmerking blijft zwaar in de lucht hangen, maar Rufus vertrekt geen spier van zijn gezicht.

‘Nee, Imperator. Zeker niet.’

‘Je zult je vader wel missen. Ik moet zeggen dat ik hem dagelijks mis. Hij was een goede vriend.’

‘Door te tekenen voor het leger houd ik zijn naam in ere, Imperator.’

‘Absoluut, dat ben ik helemaal met je eens. Ik moet zeggen dat je je werk goed doet. In het begin had ik zo mijn twijfels over je, maar je bent een goed verkenner gebleken.’

‘Dank u, Imperator.’ Rufus zorgt ervoor dat zijn gezicht niets van zijn gedachten en gevoelens verraadt. Dit gesprekje voeren ze niet voor niets. Caesar wéét dat hij het leger haat, en van tijd tot tijd maakt hij Rufus duidelijk dat hij hem nog altijd in de tang heeft. Voor zolang als hij zelf wil. Hij zal het leger nooit kunnen verlaten als Caesar hem niet laat gaan.

‘Ik weet wat het voor je betekent om zo lang van huis te zijn, Rufus,’ zegt de veldheer langzaam. ‘Denk niet dat ik daaraan voorbijga. Uit ervaring weet ik wat heimwee is en daarom waardeer ik je werk des te meer.’

‘Het is me een eer,’ zegt Rufus zonder blikken of blozen. ‘Het geeft me de kans om eens aan de andere kant van de Alpen te kijken.’

Dat laatste meent hij. De lange reis heeft zijn horizon verbreed, hem naar verre landen gevoerd, en dat is een ervaring waar hij de rest van zijn leven plezier van kan hebben.

Caesar reageert niet meteen. Peinzend kijkt hij naar de landkaart op de tafel voor hem.

‘Ik vrees dat ik nog wel een tijd gebruik zal moeten maken van je diensten.’ Met een beker wijn in zijn hand bestudeert hij een tijdje de verschillende gebieden en grenzen op de kaart. Dan wendt hij zich weer tot Rufus.

‘De Germanen komen mij iets te gemakkelijk de Rijn over. We hebben ze, kort voor jouw komst, wel teruggedreven, maar niets garandeert dat ze daar ook blijven. Om de landsgrenzen veilig te stellen, zullen we ze iets moeten laten zien van Romes superioriteit. Het Romeinse Rijk mag dan ophouden bij de Rijn, het moet duidelijk zijn dat onze invloed veel verder reikt.’

‘Natuurlijk, Imperator.’

‘In Rome zullen ze het als een oorlogsverklaring beschouwen dat wij op Germaans grondgebied doordringen, maar wij weten dat de Germanen die oorlog hebben uitgelokt. Zij zijn het die geen grens of bezit respecteren. Militair ingrijpen is een noodzaak, Rufus, geen keuze.’

Met moeite onthoudt Rufus zich van commentaar. Hij weet waarom Caesar hem dit vertelt; hij probeert hem aan zijn kant te krijgen. Al is hij nog jong met zijn achttien jaar en heeft hij als verkenners niet echt een hoge positie in het leger, in Rome telt hij wel degelijk mee. Na de dood van zijn vader is hij als enige erfgenaam achtergebleven en dat heeft van hem een rijke jongeman gemaakt. En met rijkdom kom je ver in Rome. Caesar weet dat hij eigenlijk schrijver wilde worden, en dat hij op een dag zijn verhaal zal vertellen. Dat moet een verhaal worden zoals Caesar de zaken ziet, al heeft Rufus daar zo zijn eigen gedachten over.

Caesars honger naar macht en overwinning is bekend en als het

moet past hij de feiten een beetje aan. De Germanen hebben niets misdaan, ze verdedigen alleen hun grenzen. Is het gerechtvaardigd om een volk buiten je grenzen te houden door hún grenzen te overschrijden?

In de hoop Caesar op het laatste moment van zijn invasieplannen af te brengen, zegt hij:

‘Ik vrees dat er geen doorkomen aan is in het Hercynische Woud, Imperator. De begroeiing is er zo dicht dat we boom voor boom moeten omhakken om erdoor te komen. En dan heb ik het nog niet eens over de dieren die daar zitten. Oerossen, elanden van twee meter hoog, roedels verscheurende wolven... Ik zou niet graag de winter in dit gebied willen doorbrengen.’

‘Van overwinteren is ook geen sprake,’ zegt Caesar rustig. ‘Vóór de herfst invalt is Germanië overwonnen.’

Na zijn onderhoud met Caesar loopt Rufus rechtstreeks naar de tent die hij met Fabius en een paar andere verkenners deelt. Nijdig trekt hij zijn smerige tunica over zijn hoofd en blijft met ontbloot bovenlichaam op zijn veldbed zitten, starend naar de veldbedden van de gevilde verkenners.

Hij zou wel een offer willen brengen aan de goden, zodat ze hem weer veilig naar Rome terugbrengen, maar ieder offer lijkt volstrekt zinloos. Hier in het donkere woud, op de grens van Gallië en Germanië, hebben de Romeinse goden hem totaal uit het oog verloren. En binnen afzienbare tijd zal hij die grens weer oversteken en zich nog dieper in het woud wagen. Een woud dat nog nooit betreden is door zijn volk, en dat ook niet betreden zou mogen worden. Germanië is niet van hen, welk recht Caesar er ook op meent te hebben. Germanië is het land van Ortwin.

Met zijn vuile tunica in zijn hand denkt Rufus aan zijn zonnige villa in Rome, aan de wijngaarden die zich uitstrekken rondom zijn huis, aan zijn leven daar. Een luxueus leven dat hij als van-

zelfsprekend ervoer, tot hij gedwongen werd alles achter zich te laten.

Wat doet hij hier eigenlijk? Hij is geen soldaat, hij is zelfs geen goed verkenner als hij zich niet met hart en ziel kan inzetten voor datgene waarin Caesar gelooft.

Na een halfjaar is hij nog steeds niet gewend aan al die legionairs om zich heen, aan het voortdurende geroezemoes en gegons dat een legerkamp met zich meebrengt, aan de stinkende latrines en de gaarkeuken. Hij had ook thuis kunnen zijn, in zijn werk-kamer met zijn boekrollen, uitkijkend over het drukke Rome. Hij had een leven als schrijver kunnen hebben, maar hij is het leger in gegaan. Gedwongen.

Rufus kijkt op als iemand de tentflap opzij duwt en binnenkomt. Het is Fabius, die een bad heeft genomen in de rivier en een schone rode tunica draagt.

Na een blik op Rufus te hebben geworpen trekt hij een veldkrukje naar zich toe en gaat tegenover hem zitten. Ze kijken elkaar aan. ‘Heimwee?’ vraagt Fabius.

‘Ach, af en toe vraag ik me af wat ik hier eigenlijk doe.’

‘Hoe bedoel je? Je bent soldaat! Je doet wat je hoort te doen.’

‘Is dat wel zo? Ik heb er geen problemen mee om mijn land te verdedigen, maar in Germanië hebben we niets te zoeken. We zijn niet in oorlog met de Germanen, zij bedreigen ons niet, dus waarom moeten we zo nodig hun grens oversteken?’

Fabius haalt een hand door zijn kortgeknipte haar en kijkt alsof over hij die vraag moet nadenken. Ten slotte geeft hij het antwoord dat iedere soldaat zou geven, omdat Caesar het hun voortdurend voorhoudt.

‘De Germanen vormen een bedreiging voor Rome. Ze steken de grens over naar Gallië en als we dat toelaten, zullen ze optrekken naar Italië. Ik denk dat Caesars optreden gerechtvaardigd is, Rufus.’

Rufus doet er verder het zwijgen toe. Al is Fabius zijn vriend, hardop twijfelen aan Caesar is gevaarlijk. Zijn legionairs gaan voor hem door het vuur en als Caesar zegt dat het nodig is om Germanië in te lijven, dan is dat zo. Er zijn er maar weinig die voor zichzelf denken en vragen stellen. Rufus heeft ze in ieder geval nog niet kunnen ontdekken.

Fabius legt zijn stilzwijgen heel anders uit.

‘Je wilt natuurlijk naar huis. Dat wil ik ook, dat willen we allemaal. Weet je dat ik al drie jaar niet meer in Rome ben geweest? Drie jaren in het noorden, in bossen, in tentenkampen, dan weer hier, dan weer daar. Ik kan me niet eens herinneren hoe het voelt om een behoorlijk bad te nemen in een badhuis.’

‘Ach, een bad... Ik hoop dat we hier levend uit komen!’

‘Na vandaag ben ik ook niet meer zo optimistisch,’ zegt Fabius somber. ‘Maar Caesar weet wat hij doet. Als leger zullen we waarschijnlijk niet zoveel gevaar lopen. Al die Germanen zijn gevlucht!’

Rufus strekt zich uit op zijn veldbed en vouwt zijn handen in zijn nek.

‘Het enige dat me wel aantrekt,’ zegt hij, ‘is dat ik nu het land van Ortwin leer kennen.’

‘Ortwin? Dat is toch die slaaf van wie je Germaans hebt geleerd?’

Rufus knikt. ‘Hij behoorde tot de stam van de Cimbren, die bijna vijftig jaar geleden Italië binnenviel. Toen was hij nog maar een kind. De halve stam werd afgeslacht en Ortwin kwam op de slaavenmarkt terecht, waar mijn vader hem kocht. Toen ik werd geboren was hij al negenendertig, maar we raakten... bevriend.’

Hij kijkt even opzij om te zien hoe dat laatste woord valt. Vriendschap sluiten met een slaaf is niet erg gebruikelijk, maar Fabius knikt begrijpend. Ach, dat had hij kunnen weten. Ook al is Fabius, net als hij, de zoon van een rijke Romeinse patriciër, hij

heeft niets van de arrogantie van zijn klasse. Dat was al duidelijk in het exercitiekamp in Nola, waar ze elkaar ontmoet hebben. De meeste rijkelui zoontjes voerden zo min mogelijk uit en probeerden door hielklikken de hoogste militaire baantjes te bemachtigen. Dat was niets voor Fabius. Hij hield van de opleiding en hoopte zijn kleine, wat slappe gestalte in een gehard lichaam vol spierbundels te veranderen. Dat is niet gelukt; hij is nog steeds even mager en klein van stuk. Geen geboren vechtjas, maar wel een uitstekende verkenner.

Dat ze elkaar hier, op Gallische bodem, weer zijn tegengekomen, is de enige troost die Rufus heeft. Ze waren goed bevriend destijds. Nog steeds, voor zover Rufus vriendschap toelaat. Hij wordt niet snel vertrouwelijk met iemand. Het is nergens voor nodig dat mensen meer van hem leren kennen dan de buitenkant.

‘Waarom wilde je eigenlijk Germaans leren?’ vraagt Fabius.

‘Ortwin vertelde me allerlei verhalen over zijn volk toen ik nog een kind was. Hij leerde me spelenderwijs zijn taal toen hij ontdekte dat ik dat leuk vond,’ zegt Rufus.

‘Een merkwaardig volk, die Germanen,’ merkt Fabius op. ‘Rauw, gehard, primitief... Je moet er toch niet aan denken dat ze Gallië innemen. Voor je het weet steken ze weer de Alpen over, naar Italië. Zoals die Ortwin van jou. Als zijn stam succes had gehad, was je zijn slaaf geweest. Denk je daar wel eens aan?’

Op dat moment klinkt een huiveringwekkend, rauw gehuil uit de bossen aan de overkant van de rivier. Geschrokken kijken ze op.

‘Bij de Hades, wat was dat?’ fluistert Fabius.

Rufus luistert naar de bijna onwaardse roep die over de Rijn galmt. Het klinkt als weeklagen, maar met een onmiskenbare dreiging. Het is de *barditus*; de schildzang van de Germanen, die ze aanheffen als ze een volk de oorlog verklaren.

Fabius springt overeind en loopt snel naar buiten. Rufus blijft

op zijn veldbed liggen. In gedachten ziet hij hoe de vijandelijke krijgers hun schilden voor de mond houden om hun stemgeluid te verdiepen en te laten echoën. Het klinkt indrukwekkend, maar zo klonken de Galliërs ook en nu liggen er hele volkeren in Italiaanse aarde begraven. Geen stam is opgewassen tegen de Romeinse legioenen.

Rufus sluit zijn ogen. Zonder enige moeite roept hij het beeld van Ortwin op, de enige echte vriend die hij ooit heeft gehad.

Binnenkort zal hij het land zien waar hij vandaan kwam.

‘Wie had dat ooit gedacht, ouwe jongen,’ zegt hij zacht. En zonder moeite glijdt hij een jaar of zes terug in de tijd, toen zijn vader hem nog tiranniseerde en Ortwin nog leefde.

III RUFUS, 12 JAAR

‘Ik kan me de feesten in onze sibbe nog wel herinneren,’ zei Ortwin. ‘Het is niet helemaal vergelijkbaar met het banket van vanavond, maar toch... Die stroom voedsel en drank is hetzelfde. En de dronkaards en het geschreeuw na afloop ook.’

Rufus leunde tegen de spoelbak in de grote keuken, waar de keukenslaven in met roet en vlekken besmeurde tunica’s bij de fornuizen en snijtafels bezig waren. Hij stond graag in de weg in de keuken als het druk was, want dan werd hem van alles in de handen gestopt om hem weg te krijgen.

‘Van mij hoeft het allemaal niet,’ zei hij stuurs. ‘Kan ik weer de hele avond mooi zitten, gedichtjes opzeggen en op mijn luit spelen.’

‘Speel vals,’ adviseerde Ortwin, terwijl hij de in wijn gestoofde asperges rangschikte op een zilveren schaal.

Rufus glimlachte zuur. ‘Dat heeft mijn vader meteen door.’

Hij liet zijn ogen dwalen door de rokerige, vette ruimte waar een ware chaos heerste, vol lawaai en bedrijvigheid. Slaven liepen af en aan met schalen, riepen naar elkaar, roerden in sissende ketels, hakten groenten of stampten kruiden fijn met vijzels.

Rufus dreutelde de keuken door, botste een paar keer bijna tegen iemand op, stond in de weg en toen hij met zijn elleboog een kom omstootte, gaf Ortwin hem een handvol noten en duwde hem de keuken uit.

Verveeld liep Rufus door de gang naar het atrium. Door de vierkante opening in het dak viel het laatste zonlicht in het waterbassin eronder en deed de spettertjes die van de fontein afkwamen vonken schieten. Fortex, de deurslaaf, liet de eerste gasten

voor het banket van vanavond binnen, terwijl een slavin klaarstond met kommen warm water om hun voeten te wassen.

Rufus glipte langs de gasten heen de trap op, voor zijn vader in het atrium zou verschijnen en hem naar binnen zou dirigeren. Vroeger hield hij wel van dit soort feesten, maar toen was hij te jong om er lang bij te kunnen zijn. Hij herinnerde zich de hartelijke, charmante manier waarop zijn moeder de gasten ontving en hem, Rufus, met haar handen op zijn schouders, hielp iedereen netjes te begroeten. Zoiets vond hij doodeng. Al die volwassenen die boven je uit torenden, grappen maakten die je maar half begreep, of gemoedelijk maar veel te hard in je wang knepen... Zijn moeder begreep dat en beschermde hem ertegen.

Boven liep hij zijn eigen slaapkamer voorbij, die van zijn vader eveneens, en ging toen een kamer aan het einde van de gang binnen. De kamer waar zijn moeder zich graag terugtrok als ze even helemaal alleen wilde zijn.

Rufus duwde de deur open en bleef in de deuropening staan.

Terwijl de overige kamers in de villa zakelijk waren ingericht, zonder veel siervoorwerpen, was dit typisch de kamer van een vrouw. Er stonden een rustbank met felgekleurde kussens, bijzettafeltjes met ingelegd mozaïek, een toilettafel vol albasten potjes, glazen flaconnetjes en met parelmoer ingelegde doosjes. Eén muur werd geheel bedekt door een fresco van een bloeiende voorjaars tuin. Dat fresco had zijn moeder laten aanbrenge. Toen hij klein was had hij dikwijls naast haar gestaan als ze het fresco bekeek. Dan wees ze hem op ieder detail dat haar in verrukking bracht. Al hadden ze zelf een schitterend aangelegde tuin, niets was zo mooi als de tuin waar ze niet in konden. Toch slaagden ze er altijd weer in om er rond te lopen en steeds nieuwe ontdekkingen te doen.

Een jaar geleden was zijn moeder gestorven en na haar dood bracht hij nog veel meer uren bij het fresco door. De enige plaats